

ЕКОЛОГО-ЕНЕРГЕТИЧНІ РИЗИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

к.е.н., доц. **Карасва Н.В.**
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»

Сучасний рівень розвитку цивілізації характеризується наявністю цілого комплексу глобальних загроз та ризиків, перш за все, ресурсного забезпечення сталого (стійкого) розвитку (СР) суспільства. Необхідною умовою такого розвитку є надійне забезпечення потреб в енергії, які зростають пропорційно росту соціально-економічного прогресу. Саме тому глобальна безпека сьогодні – це сукупність факторів, серед яких, в силу об'єктивних реалій світового розвитку, енергетична безпека (ЕНБ) виступає в якості однієї з ключових. Незважаючи на всі зусилля вчених зі створення альтернативних джерел енергії, вуглеводнева сировина – нафта і газ – залишаються і будуть залишатися в перспективі в прямому і переносному сенсі паливом світової економіки. А це означає, що постачання енергоносіїв на міжнародні ринки, ступінь їх надійності та захищеності набуває першочергового значення, надаючи все зростаючий вплив на загальну обстановку в світі, характер і спрямованість регіонального та міжнародного співробітництва, ступінь залученості тих чи інших держав в процеси забезпечення СР.

У «Зеленій книзі» загальними загрозами ЕНБ Європейських країн [1] визначені фізичні, економічні, соціальні та екологічні ризики. Зокрема, екологічні ризики пов'язані як з імовірністю аварій на атомних та теплових електростанціях, витоків та розливів нафти, витоків газу та інших аварій на підприємствах енергетики, так і з постійними витокami забруднюючих речовин. Крім того, особлива увага приділяється заходам, пов'язаним з запобіганням глобальному потеплінню. Саме глобальні зміни клімату, які сьогодні відбуваються, можуть бути одним із важливих джерел формування прямих та опосередкованих ризиків СР держави. Так, наприклад, для України до прямих ризиків можна віднести наступні [5]:

- підвищення частоти й інтенсивності кліматичних аномалій і екстремальних явищ погоди;
- посухи, що генетично властиві клімату країні, стають усе частішими та більш інтенсивними;
- внаслідок пом'якшення зим наростатимуть явища, пов'язані з льодовою кіркою;
- загострення проблем з водозабезпеченням південних та південно-східних регіонів країни;
- підвищення рівня захворюваності і смертності населення внаслідок зміни температурного режиму, появи нових видів захворювань;
- підвищення рівня Чорного і Азовського морів, що, в свою чергу, посилить процеси розмиву берегів, затоплення, підтоплення;
- зменшення продуктивності лісів;
- незворотні зміни у екосистемах, що призведуть до вкрай негативних наслідків для біорізноманіття.

Опосередкованими ризиками є:

- поява «кліматичних біженців» внаслідок зникнення малих острівних держав, затоплення великих площ суходолу, голоду і нестачі питної води у найбільш уразливих до зміни клімату країн;
- кризовий стан продовольчої безпеки внаслідок збільшення площ посівів рапсу (з метою скорочення викидів парникових газів в результаті застосування зелених технологій), причому переважно за рахунок зернових та інших сільськогосподарських культур та ін.

Крім того, слід відмітити, що нейтралізація сучасних еколого-енергетичних ризиків СР вимагає впровадження узгодженої енергетичної політики з боку всіх суб'єктів світового енергетичного ринку, яка б відповідала новим світовим реаліям. На цю необхідність неодноразово вказували економічні кризи 1914 р., 1920-1922 р., 1929-1933 р., 1957-1958 р., 1973 р., 1987 р., 1994-995 р., 1997 р., 1998 р., 2000 р., 2008р. та енергетичні кризи 1973 р., 1979 р., 1990 р., 2000 р., 2004 р., 2005 р., 2007 р., 2008 р., 2009 р. Саме енергетична криза 1973 р. не лише стала каталізатором процесу реформування енергетичного сектору майже всіх розвинутих країн та їхнього переходу на енергозберігаючий шлях економічного розвитку, а й спричинила перегляд поняття «безпеки» й «ризик», надала їм економічного змісту та призвела до підвищення значущості ЕНБ держави. Серйозним підґрунтям розвитку ризик-менеджменту у механізмі забезпеченні ЕНБ та СР стала низка гучних технологічних катастроф у 70-х – 80-х роках (Совезо в Італії, Бхопал в Індії, Три-Май Айленд в США та Чорнобильська катастрофа в Україні).

Окреслені вище еколого-енергетичні проблеми СР багатьох країн, у тому числі України, вимагають різкого підвищення ефективності використання природних ресурсів, прийняття нових нетрадиційних рішень та механізмів забезпечення ЕНБ, здатних у найкоротший термін і з мінімальними витратами вирішити проблеми нестачі енергоресурсів, зменшити шкідливе навантаження на довкілля.

1. Европейская стратегия безопасности энергоснабжения (Зеленая книга) / Европейская Комиссия; «Интерсоларцентр». – М., 2002.

2. Протидія глобальній зміні клімату у контексті Київських домовленостей: український вимір – К.: НІСД, Нацеконінвестагентство України, Фонд цільових екологічних інвестицій, 2010. – 28 с.